

Sygn. akt I Ca 234/13

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2013r.

Sąd Okręgowy Wydział I Cywilny w O.

Przewodniczący: SSO Grzegorz Zabielski

Sędziowie: SO Marta Truszkowska, SO Jerzy Dymke

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Domura

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2013r. w Ostrołęce

na rozprawie

z powództwa **G. K.**

przeciwko **M. K.**

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Wyszku z dnia 28 sierpnia 2012 roku

sygn. akt I C 58/11, w przedmiocie wniosku pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu

postanawia:

wniosek oddalić.

UZASADNIENIE

Powódka G. K. w pozwie przeciwko byłemu mężowi M. K. wniosła o uzgodnienie treści księgi wieczystej KW nr (...) prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Pułtusku z rzeczywistym stanem prawnym poprzez dokonanie w dziale II tej księgi wpisu prawa własności nieruchomości nią objętą na rzecz G. K. córki S. i Z. i M. K., syna J. i A. w udziałach w wysokości po 1/2 na rzecz każdego z nich, w miejsce dotychczasowego wpisu M. K.. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Pułtusku uwzględnił powództwo.

U podstaw orzeczenia leżą następujące ustalenia i wywody prawne:

Strony były małżeństwem. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 26.10.2010 .r został orzeczony rozwód małżonków, prawomocny od 12.05.2011r. Pozwany jest wpisany w księdze wieczystej KW nr (...) jako właściciel nieruchomości rolnej o pow.0,70 ha o nr ewid. 102 położonej we wsi K.. Nieruchomość otrzymał na podstawie umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 21.08.1979roku sporządzonej przez Naczelnikiem Gminy P. od swojej matki A. K.. W ocenie Sądu nieruchomość weszła w skład majątku wspólnego stron, mimo iż stroną umowy był jedynie pozwany. Sąd Rejonowy podzielił w tym zakresie poglądy Sądu Najwyższego i wyrażone w szeregu zacytowanych w uzasadnieniu uchwał, iż umowa przekazania gospodarstwa rolnego jest swoistym rodzajem umowy przeniesienia własności odmiennym od umowy darowizny, co w konsekwencji powoduje, iż gospodarstwo nabyte tą drogą przez jednego z małżonków podlega zaliczeniu do majątku wspólnego zgodnie z regułą wyrażoną w art. 31 §1 kro. Do majątku

osobistego stron wchodzi tylko te przedmioty, które są wyczerpująco wymienione w art. 33i art.34 kro. Skoro umowa przekazania gospodarstwa rolnego nie jest tam wymieniona i nie jest w swej istocie umową darowizny, nie można przedmiotu nią nabytego zaliczyć do majątku osobistego małżonka. Ustanie wspólności majątkowej stron poprzez orzeczenie prawomocnego rozvodu ma ten skutek, że stają się oni współwłaścicielami przedmiotów należących do majątku wspólnego, przy czym części te są równe. Dlatego małżonków należy wpisać w przedmiotowej księdze wieczystej jako współwłaścicieli po 1/2 części każdego z nich.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez pozwanego. Wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia sformułował zarzut, iż do umowy przekazania gospodarstwa rolnego należy stosować w drodze analogii przepisy dotyczące darowizny. Gospodarstwo przekazane na następcę rolnika pozostającego w związku małżeńskim i w ustroju wspólności majątkowej, w wyniku zawarcia umowy przekazania gospodarstwa rolnego weszło w skład majątku odrębnego. Na poparcie powyższego zacytował treść orzeczenia SN z dn. 2.12.2011 roku w sprawie CSK 63/11.

Sąd Okręgowy zważył, następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wywiódł na ich podstawie właściwe wnioski, które zasługują na pełną aprobatę Sądu II instancji jako ustalenia i wywoły własne. Przytoczone w zarzucie apelacyjnym i jego uzasadnieniu orzeczenie Sądu Najwyższego nie znajduje zastosowania w niniejszym stanie faktycznym. Dotyczy ono bowiem stanu faktycznego na gruncie reżimu prawnego wynikającego z ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników i ich rodzin, i chociaż odnosi się do podobnie uregulowanej materii prawnej, Sąd Okręgowy nie znajduje już na wstępie podstaw do związania się poglądem w nim zawartym w odmiennych okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy.

Należy jednocześnie stwierdzić, iż problematyka kwestii odnoszącej się do zaliczenia gospodarstwa rolnego nabytego drogą umowy przekazania gospodarstwa rolnego następcy do majątku wspólnego czy odrębnego wywołuje liczne kontrowersje orzecznicze w praktyce i tym samym oddać apelacji, iż poprzez swoją argumentację wywołuje polemikę w tym zakresie, aczkolwiek sąd II instancji zapatruje się na zagadnienie odmiennie aniżeli skarżący.

Analiza treści przepisów ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz o innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140) w powiązaniu z treścią kodeksu rodzinnego i opiekuńczego prowadzi w ocenie Sądu II instancji do przyłączenia się do poglądu, iż gospodarstwo rolne, przekazane na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz o innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140) następcy pozostającemu w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej, należy do majątku wspólnego małżonków. Pogląd jako wynik wieloletniej ugruntowanej dyskusji orzeczniczej znalazł odzwierciedlenie w uchwale 7 sędziów SN z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie III CZP 59/05 publ. LEX 159049 w odpowiedzi na zagadnienie prawne i z racji rangi nadanej mu poprzez formę i skład sądu należy traktować go ze szczególną uwagą. Zadaniem uchwały SN jest usuwanie rozbieżności orzeczniczych występujących w praktyce sądowej, podczas gdy orzeczenie w jednostkowej sprawie wiąże tylko sąd, który wydał zaskarżony wyrok czy postanowienie.

Problem w istocie rzeczy sprowadza się do oceny charakteru prawnego umowy przekazania gospodarstwa rolnego następcy. W świetle art. 43 ust. 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz o innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140), w związku z art. 31 i 33 pkt 2 k.r.o. Gdyby przyjąć, że umowa przekazania gospodarstwa rolnego następcy, pozostającemu w chwili jej zawarcia we wspólności majątkowej małżeńskiej, mogła być uznana za umowę darowizny, to prostą tego konsekwencją byłoby powiększenie majątku osobistego następcy. Odmiennie następstwa wiążą się z zapatrywaniem, że umowa przekazania umową darowizny nie jest.

W ocenie Sądu Okręgowego umowa przekazania gospodarstwa rolnego następcy zawarta na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz o innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140), nie jest tożsama z umową darowizny. Jeżeli stroną umowy był tylko małżonek-następca w rozumieniu

powołanej ustawy, przedmiot przekazania nie może stać się składnikiem jego majątku osobistego, wchodzi do majątku wspólnego obojga małżonków.

Przynależność nabytego gospodarstwa rolnego, do majątku wspólnego lub do majątku osobistego ustala się według obecnie obowiązujących kryteriów. Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. nowelizująca z dniem 20 stycznia 2005 r. przepisy działu III tytułu I kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w ust. 2 art. 5 statuuje zasadę, że jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy stosunki majątkowe małżonków podlegały wspólności ustawowej, składniki majątków istniejące w tym dniu zalicza się do majątku wspólnego albo majątków osobistych, stosownie do przepisów ustawy. Wymieniony przepis, wzorem art. VIII p.w.k.r.o., wyraźnie zatem odsyła do zmienionych przepisów regulujących ustrój majątkowy małżonków, co w rozważanym przypadku oznacza odesłanie do art. 31 i 33 k.r.o w ich obecnym brzmieniu. Według art. 31 § 1 k.r.o., majątek wspólny obejmuje przedmioty nabyte w okresie pozostawania małżonków we wspólności majątkowej bez względu na to, czy nabywcami byli oboje, czy jeden z nich. Nie należą do majątku wspólnego przedmioty majątkowe, które każdy z małżonków nabył przed powstaniem wspólności (art. 33 pkt 1 k.r.o.) albo nabył je wprawdzie w czasie pozostawania we wspólności, ale ze źródeł szczególnych (art. 33 pkt 2-10 k.r.o.) i nie są to przedmioty zwykłego urządzenia domowego nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, służące do użytku obojga małżonków (art. 34 k.r.o.). Przynależność nabytych przedmiotów do majątku osobistego małżonka sprowadza się zatem do wyczerpująco wymienionych wyjątków. Całkowitą rację ma Sąd I instancji twierdząc, iż nabyte w wyniku przekazania gospodarstwo rolne podlegałyby zaliczeniu do majątku osobistego, gdyby skutek omawianej umowy przekazania mieścił się w katalogu zdarzeń, o których mowa w art. 33 k.r.o

W znowelizowanym art. 31 k.r.o. ustawodawca zachował zatem - jako ustawowy - ustrój wspólności majątkowej małżonków. Zasadą jest, że wszelkie zaistniałe w tym okresie przysporzenia powiększają majątek wspólny. Wszystkie przedmioty nabyte w okresie małżeństwa pozostającego w ustroju wspólności ustawowej wchodzi do majątku wspólnego niezależnie od ich charakteru i sposobu nabycia, a więc niezależnie od tego, czy oboje lub jeden tylko małżonek je nabył oraz czy nabycie nastąpiło na nazwisko obojga małżonków lub tylko jednego z nich, przynależność nabytych składników majątkowych do majątków osobistych małżonków ma charakter wyjątkowy. Według art. 33 pkt 2 k.r.o., do majątku osobistego małżonka należą m.in. przedmioty nabyte w drodze darowizny, to jest umowy jednostronnie zobowiązującej, stypizowanej w kodeksie cywilnym, na podstawie której darczyńca zobowiązuje się spełnić, kosztem swego majątku, świadczenie pod tytułem darmym na rzecz obdarowanego, ten zaś oświadcza, że darowiznę przyjmuje. Z porównania tej umowy i umowy przekazania, zawartej na podstawie art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym, wynika, że jedyną cechą wspólną obu umów jest nieodpłatność świadczenia. Dla oceny charakteru prawnego umowy darowizny nie ma natomiast znaczenia cel dokonanego przysporzenia. Ustawa z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym uzależnia natomiast zawarcie umowy od spełnienia szeregu przesłanek, przy czym zasadniczy cel, to uzyskanie przekazującego świadczeń ubezpieczeniowych. Rolnik- zbywca rolne doznaje przy tym daleko idącego ograniczenia w wyborze następcy, co nie dotyczy darczyńcy. Wszystko to przemawia za odrębnością umowy przekazania, zachowującej wprawdzie cechy umowy prawa cywilnego, ale różnej od umowy darowizny. W takim duchu argumentuje SN w cytowanej uchwale.

Poszukując dalszych odmienności obu umów należy zwrócić uwagę na treść aktualnej uchwały SN z dnia 21.06.2012 r. w sprawie III CZP 29/12 /nie. publ./, w którym Sąd ten wypowiedział doniosły dla spraw spadkowych pogląd, iż przy ustalaniu zachowku nie uwzględnia się wartości gospodarstwa rolnego przekazanego przez spadkodawcę następcy. Tymczasem z darowizną na rzecz spadkobierców rzecz ma się zgoła inaczej. W tym zakresie przepisy prawa spadkowego nakazują skrupulatne rozliczenie przedmiotów objętych tą umową w toku postępowania o zachówek / art.1039 i n./. Powyższe stanowi kolejny argument na odrębnością obu umów.

Ze wszystkich powyższych względów i omówionych różnic, umowa przekazania gospodarstwa rolnego nie może zostać zaliczona do wyjątkowych źródeł przysporzenia o jakich stanowi art. 33 kro. Konsekwencją powyższego jest uznanie, że gospodarstwo rolne nabyte przez jednego z małżonków - następcę - w okresie pozostawania we wspólności ustawowej podlega zaliczeniu do majątku wspólnego na podstawie art. 31 § 1 k.r.o czyli objęcie tej umowy skutkami wynikającymi

z reguły zaliczania przedmiotów nabytych w czasie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej do majątku wspólnego. Nie ma znaczenia, czy w czynności nabycia uczestniczył jeden z małżonków, czy oboje.

Wypada zaznaczyć na zakończenie, że gdyby ustawodawca chciał włączyć przedmiotową umowę do katalogu wyjątków prowadzących do przysporzenia na rzecz majątku osobistego nabywcy miał po temu znakomitą możliwość przy przywołanej wyżej nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Niejednokrotnie przecież zmiana w obrębie określonego unormowania prawnego wywołana zostaje doniosłością społeczną zagadnienia związaną z problematyką interpretacyjną obowiązującego w tym względzie rozwiązania prawnego. Skoro ustawodawca niej zajął się tą kwestią, najwidoczniej uznał, iż nabycie gospodarstwa rolnego należy interpretować zgodnie z zasadą przynależności przedmiotów nabytych w czasie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej do majątku wspólnego .

Biorąc wszystkie powyższe aspekty pod uwagę, na podstawie art. 385 apelację oddalono, jako nieuzasadnioną.